

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITE YA 11

PUDUNGWANA 2022

**SESOTHO PUO YA LAPENG P1
TATAISO YA HO TSHWAYA
(EXEMPLAR)**

MATSHWAO: 70

Tataiso ena e na le maqephe a 7.

KAROLO YA A:**POTSO YA 1****TEMA YA A**

- 1.1
- Setjhaba se ipopang mme se etsa sohle ka kopanelo.
 - Setjhaba se sebedisanang mmoho. (2)
- 1.2 B / ba le bangata haholo sebakeng seo. (2)
- 1.3 O ile a phutha dihlopha tsa baphaphathehi ho ba setjhaba se kopaneng. (1)
- 1.4 Ba ile ba qela ho leoto. (2)
- 1.5 Hobane e ne e le sebaka se fanang ka tshireletseho e phethahahetseng setjhabeng. (2)
- 1.6 O ile a jewa ke madimo. (1)
- 1.7 Madimo a ile a ja Peete ntemoholo wa Moshoeshoe, ha ho lebelletswe hore a ba fe kotlo o ile a ba fa dijo le dikgomo. (2)
- 1.8 Rakotswana. (1)
- 1.9
- Jwalo ka batho ba nang le matla a mabe a phahametseng tlhaho.
 - ba bapiswa le meya ya bafu e hanyetsanang le meya e metle. (1)
- 1.10
- Maikutlo a boinyatso ka ha setso se nyenyefatswa.
 - Maikutlo a bohloko ka lebaka la diphetoho setjhabeng. (2)
- 1.11 Ke mafosi hobane setso se bohlokwa haholo, se thusa setjhaba ho tseba nalane ya sona e tla se etsa se tswele pele. (2)
- 1.12 Tema e hlalosa hore Basotho ba ne ba phafa le ho thoholetsa Modimo dingolweng tsa bona ho paka hore ba ne ba ntse ba na le kutlwisiso ya hore ho teng ya okametseng e leng Radimakatso. (2)

POTSO YA 1**TEMA YA B**

- 1.13
- Ba etsa diketso tse kgahlano le thato ya Modimo
 - Ha ba latele tswelopele kapa dikgollo tsa bophirima
 - Ba salletse morao (2)

- 1.14 Ke Mosotho – hona ho pakwa ke diaparo, kobo le mokorotlo
Makgowa – tjhebahalo ya moriri, lebala hammoho le diaparo (2)
- 1.15
- Le matlafatsa bothata ba dipelo tsa bona
 - Le matlafatsa ho hloka kutlwisiso (1)
- 1.16 Tema ya B e bontsha kananelo le tshebediso ya Bibe e leng sebetsa sa
bodumedi naheng ya Lesotho ha tema ya A le yona e pheta ka moo Baruti
ba Bophirima ba fihlileng ka tshebediso ya sedumedi ka teng setjhabeng. (1)
- 1.17
- Ho se kgethollane
 - Ho amohelana ha merabe
 - Ho phedisana mmoho
 - Ka kgotso
 - Bohlweki (2)

MATSHAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B:**POTSO YA 2****TEMA YA C**

Thuto e bulela motho menyetla e mengata ya mosebetsi matsatsing a kajeno ✓ hape motho ya rutehileng o na le monyetla wa ho amohela moputso o hodimo o bileng o mo kgotsofatsang. ✓ Thuto e thusa ho bopa tekano mosebetsing ho sa kgathalatsehe bong, mmala kapa tumelo ✓ e bile ke sebetsa sa bohlokwa se thusang ho matlafatsa motho. ✓ Thuto e thusa ho bopa setjhaba se tswetseng pele ✓ hape ho ruteha ho etsa motho hore a phele bophelo bo tletseng thabo hape bo tsitsitseng. ✓ Thuto e matlafatsa le ho nyolla moruo wa naha. ✓

Palo ya mantswe 90.

QOTSO		DINTLHA	
1	Ho fumana mosebetsi matsatsing a kajeno ha se ntho e bobebe. Ntlha ya pele ke hore thuto e bula menyetla ya mosebetsi. Ho ameha ha moruo wa naha ho thatafaditse dintho le ho feta mona lefatsheng.	A	Thuto e bula menyetla e mengata ya mosebetsi.
2	E nngwe ntho bophelo boo re bo phelang bo hloka tjelete. Le ha e ka bitswa mohlodi wa bobbe bohle empa tjelete e bohlokwa haholoholo matsatsing ana. Ka hoo motho ya rutehileng e bile a e na le boiphihlelo mosebetsing o na le monyetla wa ho amohela moputso o boemong bo hodimo.	B	Motho ya rutehileng o na le mosebetsi o motle wa ho amohela moputso o hodimo.
3	Batho bohle ba a lekana ka pela molao le mosebetsing tekano e sa elwa hloko. Thuto e thusa ho bopa tekatekano mosebetsing ho sa kgathalatsehe mmala bong kapa tumelo.	C	Thuto e thusa ho bopa tekatekano mosebetsing ho sa kgathalatsehe bong, mmala kapa tumelo.
4	Thuto ke sebetsa sa bohlokwa se thusa motho ho utlwisisa mathata le ho kgona ho a rarolla. E etsa motho hore a kgone ho etsa diqeto tse nepahetseng.	D	Thuto ke sebetsa sa bohlokwa se thusang ho matlafatsa motho.
5	Motho o tshwanela ho ithuta ka setso, nalane le dintho tse ding tsa bohlokwa hore a tsebe ho nka seabo sa bohlowa ka hara setjhaba seo a phelang ho sona. Ka hoo thuto e thusa ho bopa setjhaba se tswetseng pele.	E	Thuto e thusa ho bopa setjhaba se tswetseng pele.
6	E nngwe ntho e bohlokwa ka thuto ke hore e thusa motho ho phela bophelo bo tletseng thabo bo tsitsitseng.	F	Thuto e thusa motho ho phela bophelo bo tletseng thabo bo tsitsitseng.
7	Mosebetsi o phahameng le ho hlontjhwa ke tse ding dintho tseo motho a di unang ha a rutehile. Thuto e matlafatsa le ho nyolla moruo wa naha.	G	Thuto e matlafatsa le ho nyolla moruo wa naha.

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Ho tshwauwa ha kgutsufatso ho itshetlehile hodima ho kenyelletsa dintlha tse hlokwang ke potso.

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

1. Kabo ya matshwao:

- Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (ntlha e le 1 bakeng sa ntlha ya sehlooh)
- Matshwao a 3 bakeng sa puo.
- Matshwao kaofela: 10

2. Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:

- Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse; fana ka letshwao le le 1.
- Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2;
- Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3.

3. Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse diqotso di le jwalo:

- Diqotso tse 6–7: se fane ka matshwao bakeng sa puo.
- Diqotso tse 1–5: fana ka letshwao le le 1 bakeng sa puo.

ELA HLOKO:

Batshwai ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.

Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe e sebedisitsweng e ngotswe e fosahetse. Ha palo ya mantswe e tlotse moedi o boletsweng, bala ho fihla palong ya mantswe e behilweng, ebe o emisa moo.

Mohlala

Puo	Polelo/Polelwana			Palo ya Mantswe
Sesotho	ke	a	bina	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C:**POTSO YA 3**

- 3.1 Ho batjha ba dilemong tse tlohang ho tse 13 le tse 18, papatso le setshwantsho di hlakisa jwalo. (2)
- 3.2 Ke Bautulli ba dikgalala. (1)
- 3.3 E, hobane ka ho lekola se etsahalang setshwantshong tlhase ya mofuta wa talente e ho mang kapa mang e a tsoseletseha. Se tsoseletsa thahasello. (2)
- 3.4 O ka letsa / wa Sms(etsa) 086595633
Kena leqepheng la *www.bautullibadikgalala.co.za* (1)
- 3.5 E mong le e mong o na le bolokolohi ba ho kenela ho sa kgathalatsehe morabe, bong, maemo. (2)
- 3.6 Ho hohela le ho kgahla babadi ka ha e lepetjo la papatso. (2)
- 3.7 Dinaledi. [10]

POTSO YA 4

- 4.1
- Ha a a kenya semonkwana
 - O makalletse motho ya kentseng semonkwana empa maemo a bophelo a tlama ho kenngwa ha semonkwana. (2)
- 4.2 Batho ba shwele ka bongata. (2)
- 4.3
- Ke hore batho ba tlameha ho ja dijo tse matlafetseng.
 - Batho ba ile ba qalella ho reka meroho le ditholwana ba tlatsa dihatsetsi tsa bona e le ho qoba ho tshwaetswa.
 - Dingaka / Borasaense ba ile ba kgothalletsa batho hore ba reke dijo tse matlafatsang jwalo ka meroho, ditholwana le meriana e le ho lwantshana le lefu lena. (2)
- 4.4 C / Le qadile ho tsebahala ka 2019 (1)
- 4.5 Ho sielana sebaka /
Ho hlatswa matsoho kgafetsa /
Ho ja dijo tse matlafatsang. (1)
- 4.6 Mafosi hobane ho ya ka tema, motho o tshwanela ho dula a kentse semonkwana ka dinako tsohle ho qoba tshwaetso, le ha matshwao a se a le siyo mmeleng. (2)
- [10]

POTSO YA 5

- 5.1 Motho o tshwanela ho ja hore a kgone ho phetha mosebetsi hantle. (2)
- 5.2 Mehlang bohloholo baahi ba mona e ne e se dihwai tsa sebele. (2)
- 5.3 Ba di raha e sa le ka matjeke. (1)
- 5.4 Ho matlafatsa hore ho ne ho nka hampe ke ho bola ha tse shweleng. (2)
- 5.5 A pelobohloko / masisapelo / tsharelo (1)
- 5.6 Rapolasi o **lefa** modisana ka dikgomo. (1)
- 5.7 Molatswana wa qala ho silafala. (1)
- [10]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70